Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Телефон: HEnderson 4-0807, 4-0237
Тел. УНС.: HEnderson 4-1016

РІК LXI Ч: 158. TWO SECTIONS (SECTION 1) JERSEY CITY and NEW YORK, СУБАТА, 25-го ЛИПНЯ (JULY) 1953. ДЕСЯТЬ ЦЕНТІВ — TEN CENTS No. 158. VOL. LXI.

СЕНАТ СХВАЛИВ 34.5 БІЛЬЙОНА ДОЛЯРІВ НА ЗБРОЙНІ СИЛИ

Вашингтон. — Учора ввечорі Сенат через аклямацію ухвалив законопроєкт, який передбачує 34,511,284,500 долярів на збройні сили в бюджетовому році, що почався 1-го липня цього року й кінчиться 30-го червня в наступному році. В законопроєкті про видатки на ті самі цілі, ухваленому Палатою Репрезентантів минулого тижня, устійнено суму цих видатків на 77,144,000 долярів меншу, ніж в Сенаті. Різниця буде полагоджена компромісово спеціяльною конференцією членів сенатської і палатної комісій асиґнувань. Законопроєкт ухвалено на підставі запевнень президента Айзенгавера, що ця сума є вистачальна для національної безпеки в теперішніх обставинах, в яких абсолютна безпека взагалі неможлива. Ухвалена сума видатків допоможе вдержати суходільні й морські збройні сили на теперішньому рівні і дозволить на деяке збільшення й посилення авіяції, але не в такій мірі, як це пропонували й вимагали шефи штабів. Теж демократичні члени Сенату вимагали ухвали більшої суми на авіяцію та були внесли відповідні поправки в тому напрямі, але Сенат їх відкинув. Секретар оборони Чарлз Вилсон заявив, що з ухваленої суми та з бюджетового балянсу з минулих років, що виносить разом $57,600,000,000 долярів буде призначено приблизно — 17,460,000,000, долярів на морські збройні сили, 14,000,000,000 на суходільну армію й коло 25,500,000,000 на авіяцію. Президент Айзенгавер в листі до конґресмена Ерета Скрівнера, республіканця з Кензас, заявив, що він погоджується з тоді ще тільки запропонованим бюджетом на збройні сили й це у великій мірі перерішило ухвалу того бюджету в обидвох палатах. Ще раніше президент Айзенгавер та інші члени його уряду, мотивуючи запропоновану урядом суму видатків на оборону, вияснювали, що їхні пляни в цьому відношенні базуються на переконані, що тепер не існує „нагла загроза" для країни і що теперішня оборонна підготова продовжуватиметься не під кутом „критичного" 1954-го року, як це передбачувано раніше, але під кутом оборони на довшу мету.

Переселенчий законопроєкт передано Палаті Репрезентантів

Вашингтон. — Палата Репрезентантів дістала вчора під розгляд та евентуальну ухвалу запропонований урядом президента Айзенгавера закон про допущення до З'єдинених Держав дальших 240,000 европейських втікачів з-поза залізної заслони. Законопроєкт передано Палаті після того, як його апробувала правнича комісія. Вислід перед голосуванням поробив в законопроєкті тільки незначні зміни й доповнення. Палата мала б розглянути цей законопроєкт вже в наступному тижні, а спікер Палати, Джозеф В. Мартін висловив переконання, що закон буде швидко ухвалений. Президент Айзенгавер поставив цей законопроєкт на список тих „наглих справ", що їхньої ухвали він домагається ще на цій сесії Конґресу. Тимчасом теж в Сенаті дещо злагідилась опозиція проти того закону, як головний його опонент сенатор Пат МекКаррен, демократ з Невади, запропонував новий компроміс. Раніше він погоджувався на позаквотове допущення тільки 124,000 нових скитальців, а тепер він збільшив ту кількість до 194,000, отже тільки на 26,000 менше, ніж це передбачує урядовий законопроєкт. З поінформованих джерел заявляють, що ані президент Айзенгавер, ані республіканські лідери Сенату, як теж велика кількість демократів не погоджуються на цей компроміс сен. МекКарена й обстоюють ухвалу закону в запропонованій формі.

Великі наради діячів оборони

Квентіко, Ва. — Тут відбуваються наради численних (121) діячів оборони, серед яких присутні найвищі урядовці і старшини в ранґах генералів і адміралів. На нарадах присутній також віцепрезидент Р. М. Ніксон, а в суботу прибуває сюди президент Айзенгавер. Секретар оборони, Ч. Вилсон звернувся до учасників наради з закликом тісної співпраці всіх родів збройних сил і всіх установ крайової оборони. У цих ділянках помічається суперництво і відокремленість дій. Секретар оборони підкреслив значення зусиль в атомовій ділянці, яку представляє на нарадах голова комісії атомової енерґії Л. Стравс.

Президент іменував 7 членів Ради „Паролю"

Вашингтон. — Зміни в правничому департаменті торкнулися і Ради „Паролю", яка серед інших чинностей займається справами уласкавлення в'язнів у федеральних розмірах. Число членів цієї Ради з 5, підвищено на 7, а серед нових членів уперше іменовано й негра. Є ним Р. Річардсон, республіканець із Ст. Луї, декан правничої школи Линколнського університету.

ПРЕЗИДЕНТ ДОРУЧИВ ПЕРЕВІРКУ ВІЙСЬКОВОГО ВИШКОЛУ

Вашингтон. — Президент Двайт Д. Айзенгавер найменував учора трьох нових членів на опорожнені місця в т. зв. Красвій Комісії Вишколу резерв. Президент найменував до комісії і переслав до Сенату на затвердження тієї номінації таких осіб: генерала Джуліюса Окса Адлера з Ню Йорку, д-ра Карла Комптона з Массачузетс та Ворена Атертона з Каліфорнії. Конкретно президент Айзенгавер доручив Комісії перевести перевірку: 1. „несправедливости метод в забезпечуванні людей для резерв наших збройних сил" та наложених у зв'язку з цим тягарів, з рівночасною рекомендацією для усунення цих несправедливостей; 2. можливостей і доцільностей здійснювання програми військового вишколу для доповнювання резерв, продовжуючи рівночасно поборову службу та звичайний військовий вишкіл; 3. відношення такої програми до розбудови сильної і добре вишколеної резерви, яка в кожній хвилині могла б дозволити на поширення збройних сил країни з мирного на воєнний стан. В поінформованих колах вважають, що за теперішніми рекомендаціями й дорученнями президента криється його турбота, що військова резерва, якою розпоряджає тепер країна, складається переважно з ветеранів корейської та другої світової війни і не є вистачальна, щоб запевнити безпеку країни в усіх можливих випадках.

ПРЕЗИДЕНТ ДОБАЧУЄ „ВАЖКУ ЗАГРОЗУ" В СКОРОЧЕННІ ЗАКОРДОННОЇ ДОПОМОГИ

Вашингтон. — Президент Айзенгавер висловив учора пересторогу, що таке зменшення видатків на закордонну допомогу, як це ухвалила Палата Репрезентантів, означатиме „важку загрозу" для З'єдинених Держав та для вільного світу. Палата Репрезентантів попереднього дня рішила зменшити запропоновану президентом суму видатків на Програму Взаємної Безпеки з 5,138,922,277 долярів на 4,438,678,000 долярів, отже на понад 700,000,000 долярів. Президент висловив свою пересторогу в листі до сенатора Стайлеса Бриджеса, республіканця з Ню Гемшир, що є головою сенатської комісії асиґнувань. Крім зменшених фондів на закордонну допомогу в теперішньому, запропонованому урядом бюджеті, Палата Репрезентантів рішила теж уневажнити і доручила повернути до державної скарбниці незужиті фонди на ті цілі з попередніх бюджетів, так що практично Палата зменшила видатки на закордонну допомогу на загальну суму 1,115,050,575 долярів. Президент важає, що це зменшення фондів на взаємну оборону може серйозно підірвати американську провідну ролю в міжнародній політиці, викликати враження американських вагань по обидвох боках залізної заслони й тим самим створити „важку загрозу" для З'єдинених Держав та для вільного світу в теперішніх обставинах. Дебати над цим бюджетом в Палаті Репрезентантів створили загальну констернацію. Справу перерішив у великій мірі конґресмен Джан Тейбер з нюйоркського стейту, що є головою палатної комісії асиґнувань та який твердив, що президент Айзенгавер рекомендував тій комісії базувати свої рішення на фактах і що комісія власне на підставі фактів рішила зменшити бюджет Взаємної Безпеки. Президент в листі до сенатора Бриджеса перестерігає перед „важкими наслідками", які можуть виникнути із зменшення видатків на закордонну допомогу. Справа тих видатків, схвалена вже Палатою Репрезентантів, є ще в сенатській комісії асиґнувань і піде під голосування в Сенаті щойно в половині наступного тижня.

Палата Репрезентантів відкинула проєкт обмеження закордонної торгівлі

Вашингтон. — Уряд Айзенгавер здобув рішучу перемогу, коли минулого четверга Палата Репрезентантів підтримала його в змаганнях затримати дотеперішні полегші в закордонній торгівлі, відкинувши законопроєкт про обмеження в цій ділянці, що його висунули були т. зв. „протекціоналісти". Сам Президент і його кабінет твердо протиставились обмеженням в закордонній торгівлі, хоч противна сторона вказувала на користі, які отримає місцева продукція від скасування вольностей в торгівлі й від припинення поважної закордонної конкуренції. Саме голосування над законопроєктом, що його вніс республіканець з Пенсилвенії Р. Симпсон, виявило, що демократи в цьому випадку цілковито підтримали погляди уряду і що без їхньої допомоги законопроєкт був би схвалений. Під час голосування 242 голоси подано проти законопроєкту, а 161 — за, при чому з-поміж демократів 137 голосувало за відкиненням законопроєкту, а 56 — за прийняття його.

Можливість порушування бойової фльоти атомовою силою

Вашингтон. — Джан Ф. Флоберґ, що саме залишає становище асистента секретаря маринарки й переходить на службу в повітроплавстві, під час пресової конференції висловив свої погляди на можливість застосування атомової сили для порушування бойових кораблів. На думку Дж. Флоберґа, надійде день, коли „дійсно всі бойові кораблі маринарки будуть порушуватися силою атомової енерґії". У відповідях на питання, Флоберґ не торкнувся справи затримки в будові порушуваного атомовою енерґією літаконосця, яким мав бути один з найновішої конструкції 60,000-тонновних літаконосців, на що забракло коштів в цьогорічному бюджеті. Дж. Флоберґ підкреслив перевагу „атомового" літаконосця, що не потребуватиме місця на тяжке пальне, зможе розвивати велику швидкість та порушуватиметься безперебійно.

Комісія Палати Репрезентантів проти марнотравства в установах збройних сил

Вашингтон. — Підкомісія урядових дій Палати Репрезентантів, після проведення слідства, виступила проти установ збройної служби, обвинувачуючи їх в марнотравстві при великих закупах на оборонні потреби. Підкомісія твердить, що виявлено непродуманість в замовленнях, внаслідок чого закуплено на багато мільйонів долярів речей, які виявились непотрібними для збройних сил країни. Наприклад, для армії набуто на 45.000,000 непридатних плащів.

Звідомлення Европ. Директора ЗУАДК Я. Кальби виявляє велику активність організації

Филаделфія. — В четвер, 23 липня, відбулися чергові наради Екзекутиви ЗУАДКомітету, скликані з нагоди приїзду до Америки п. Ярослава Кальби, европейського директора ЗУАДК, якому скінчився якраз контракт з організацією. В нарадах взяли участь: Л. Мишуга, голова, М. Стахів, Олена Лотоцька і М. Дуткевич заст. голови, М. Дубас, касир, та екзекутивний директор В. Ґалан. Кількагодинний звіт европ. директора Я. Кальби та дискусія, яка потім розвинулась, виявили широкі розміри різноманітної праці ЗУАДКомітету на европейському терені серед українського громадянства в Німеччині, Австрії, Трієсті, Берліні чи на інших територіях, включно з переселенням, яке продовжується, а яке набрало б ще окремого значення, коли б в Конґресі перейшов закон про допущення до Америки нових ДіПі. П. Я. Кальба підкреслив, що допомога в харчах та одежі, яку висилає ЗУАДКомітет до Европи, є конечна і повинна продовжуватись. Крім того, він зазначив, що та допомога в грошах, яку дістала скитальщина в останніх 9 місяцях з Америки через ЗУАДК, була більша від тої, яку колинебудь вона дістала, поминаючи часи, коли існувало ІРО. Окремо обговорено зв'язки ЗУАДКомітету з міжнародними організаціями та допомогу, яку від них дістає ЗУАДК на призначені ними цілі, з чого треба точно вираховуватись що кілька місяців. Обговорено теж відношення українського організованого громадянства на скитальщині до ЗУАДК.

В дальшій дискусії стверджено значне зменшення пожертв в Америці на працю ЗУАДКомітету та конечну потребу поробити певні обмеження в персоналі й видатках, поки ситуація не поправиться.

У ВАШИНҐТОНІ ОЧІКУЮТЬ ОФІЦІЯЛЬНОЇ СОВЄТСЬКОЇ ВІДПОВІДІ В СПРАВІ КОНФЕРЕНЦІЇ „МАЛОЇ ЧВІРКИ"

Вашингтон. — У Вашингтоні сподіються, що совєтський уряд вже впродовж найближчих 24 годин може надіслати свою офіціяльну відповідь на західню пропозицію відносно конференції міністрів закордонних справ чотирьох великодержав в справі Німеччини. Таку конференцію запропоновано у висліді нарад трьох західніх міністрів минулого тижня у Вашингтоні й вона мала б відбутися з кінцем вересня. Совєтське становище до тієї справи виявила вже „Правда", офіціяльний орган совєтської комуністичної партії, пишучи, що західня пропозиція „не має нічого спільного з інтересами скріплення миру та з бажанням довести до міжнародного відпруження". У Вашингтоні, очікуючи формальної совєтської відповіді в цій справі, здержуються від коментарів на тему виступу „Правди", заявляючи тільки, що той виступ „не був конструктивний". Пресовий секретар державного департаменту, Линколн Ґвайт, на цю тему коротко ствердив: „Досі ми не маємо офіційної відповіді з СССР відносно американського, британського й французького запрошення на чотиро - державну конференцію для обговорення мирної розв'язки конкретних проблем, зв'язаних з Німеччиною й Австрією. Ми сподіємось, що відповідь Совєтського Союзу віддзеркалюватиме більш конструктивний підхід, ніж його виявила редакційна стаття „Правди". У Вашингтові вважають, що стаття в „Правді" мала подвійне завдання: відіграти ролю пробного бальону перед формальною совєтською відповіддю та викликати розбіжності думок в цій справі між самими західніми альянтами. В основному вважають, що совєтський уряд відкине західню пропозицію й, можливо, висуне на її місце свою власну.

Рокосовський приймає дефіляду в Катовицях

Верлін. — Маршал Константин Рокосовський, що його Совєти зробили польським заступником прем'єра і міністром військових справ, прийняв велику параду польських змоторизованих військ у Катовицях на Горішньому Шлезьку, як тепер називаються „Сталінґрадом". Ця військова парада була зроблена зумисне для продемонстрування спокою в Польщі, з уваги на щораз частіші поголоски про заворушення у прикордонній німецько-польській смузі.

Колишні нацисти мають щораз більші впливи

Бонн. — Колишні нацисти проявляють збільшену політичну активність у зв'язку з недалекими німецькими парляментарними виборами, що відбудуться 4-го вересня ц.р. Це торкається особливо німецьких ветеранських організацій. Вони використовують відоме становище ЗДА, що хочуть бачити відбудовану німецьку армію в спільних европейських збройних силах, і виступають, як поважний чинник внутрішньої політики. Американські чинники в Німеччині дістали строгу вказівку не втручатися до внутрішніх німецьких справ, зв'язаних із виборами, дарма, що такі ходи, як висилка харчів для східніх німців за 15 мільйонів долярів на руки канцлера Аденауера, чи запрошення німецьких представників до дорадчої ради для перевірки справи воєнних злочинців, є інтерпретовані як підтримка канцлера Аденауера. Партійна коаліція канцлера Аденауера манифестує свою солідарність із організаціями воєнних ветеранів. І так, напр. на недавній манифестації 15,000 ветеранів другої світової війни у Ганновері, на трибуні, поруч із колишніми високими старшинами, також із „Ваффен СС", стояли Герман Еґлерс, президент західньо-німецького парляменту і один з найближчих політичних приятелів Аденауера, та Блюхер, заступник канцлера. У Мангаймі 620 делеґатів різних малих неонацистських організацій рішили заснувати нову партію, що взяла б участь у виборах.

Австралія піддержує Тихо-океанський пакт

Мельбурн, Австралія. — Австралійський прем'єр Роберт Ґордон Мензайс, вернувшись із коронації Єлисавети 2-ої, склав заяву, що Австралія не думає зрікатися союзу з ЗДА і Новою Зеляндією, що забезпечує їй військову допомогу цих країн на випадок небезпеки. Австралія — мовляв — привітала б участь у цьому пакті також й Англії, але ж участь або неучасть Англії не впливає на становище Австралії, яка не робить, напр. докорів Англії за те, що вона належить до Атлантійського Пакту, до якого не належить Австралія. Тому австралійський прем'єр уважає, що ремствування англійців на те, що учасники тихо-океанського пакту (його автор — ЗДА) не запросили туди Англії, не має підстав.

Камбодія домагається повної незалежности

Сіємріп, Камбодія. — Молодий король цієї малої країни, що разом з В'єтнамом і Ляосом становить французький Індо-Китай, заявив кореспондентам, що він звернувся до урядів трьох західніх великодержав інформуючи їх, що Камбодія цілком зірве з Францією, якщо та негайно не поробить відповідних заходів, щоб запевнити тій країні повну незалежність. Під цю пору Камбодія домагається від Франції щонайменше такого статуту, як його має Пакістан в рямках британської Унії.

Єгипет святкує роковини перевороту

Каїро. — Перші роковини військової революції, що поклала край пануванню короля Фарука і зробила керівника того перевороту, ґенерала Наґіба, першим президентом єгипетської республіки, були святковані в Каїро й інших містах краю з великими парадами. Ген. Наґіб використав нагоду для виголошення великої промови, в якій ще раз закликав англійців відійти з Суезу й пошанувати суверенність Єгипту. Наґіб заповів теж низку внутрішніх реформ, головно в аґрарній ділянці, та безпощадне викорінення корупції, яка процвітала в Єгипті за панування Фарука.

З нагоди цього єгипетського „дня визволення", президент Айзенгавер надіслав на руки ген. Наґіба сердечного листа з привітом.

Югославська юрба побила католицького духовника

Білгород. — Юрба, зложена з яких 2-3 тисяч осіб, побила римо-католицького духовника д-ра Франіца, який прибув на відвідини до іншого духовника в манастирі в Макарську, недалеко Спліт на Дальматинському побережжі. Відомості про цю подію суперечні. Югославський уряд заявив, що не має з цією історією нічого спільного і що нападу на священика доконали невідповідальні особи.

В КОРЕЇ ЗАКІНЧУЄТЬСЯ ПІДГОТОВА ДО ПІДПИСАННЯ ПЕРЕМИР'Я

Токіо. — Комуно-китайська радіовисильня в Пейпіні повідомила з Панмунджом, що там вже добігає до повного завершення підготова договору про перемир'я. В останньому ця підготова відносилась головно до устійнення текстів договору в трьох мовах — англійській, корейській та китайській — і до визначення демаркаційної лінії. В Панмунджом побудовано окреме приміщення, де договір має бути підписаний, що мало б статися вже навіть цієї неділі. Рівночасно комуністична радіовисильня дала до зрозуміння, що червоні готові підписати договір про перемир'я, не зважаючи на войовничий виступ південно-корейського президента Сингмена Рі, який застерігав собі „свободу акції" на випадок, якщо б один мільйон китайських військ не був відкликаний з північно-корейської території впродовж трьох місяців після підписання перемиря. Попереднього дня ця сама радіовисильня твердила, що цей виступ президента Рі ставить під „серйозну загрозу" перемир'я, але тепер вона вже цього не повторила. Червоні тільки твердять, що „справа перемир'я залежить тепер виключно від американської поведінки відносно Сингмена Рі", даючи виразно до зрозуміння, що вони вимагають повторення американських ґарантій, що Південна Корея респектуватиме договір про перемир'я. Комуно-корейська радіовисильня в Пйонґянґ зі свого боку тільки повідомила, що підготова до підписання договору про перемир'я „практично закінчена", не згадуючи вже нічого про будь-які перешкоди, що могли б стояти ще на шляху до підписання того договору. Тим часом між корейським і американським урядами продовжується виміна думок і дипломатичних нот в справі перемир'я та взаємних ґарантій. Південно-корейський уряд не приховує свого невдоволення з теперішнього стану речей, докоряючи Америці головно за те, що вона узалежнює свою дальшу фінансову й господарську допомогу для Південної Кореї від корейської згоди на перемир'я. Корейський прем'єр Паік Ту Чін вважає, що господарська допомога Кореї й перемир'я — це дві цілком інші справи і що Америка повинна продовжувати ту допомогу незалежно від перемир'я, бо інакше підуть намарне всі ті жертви, що їх склав вільний світ у дотеперішній боротьбі проти комуністичної аґресії в Кореї.

Франція і ЗДА різняться у підході до Індо-Китаю

Париж. — Наради французької ради міністрів та публічна дискусія над можливостями ліквідації війни з комуністичними диверсантами в Індо-Китаї, виявляє поважні різниці у засадничому підході до цієї справи Франції і ЗДА. Франція дивиться на війну в Кореї виключно під кутом своїх матеріяльних витрат, що переступають її фінансові спроможності, та під кутом гасла „хлопці додому". Загальнолюдський та державно-національний інтерес сходить при такому підході на задній плян, у противенстві до становища ЗДА, які дивляться на конфлікт в Індо-Китаї лише під кутом комуністичної небезпеки. Тому французи щораз більше схиляються до думки, що лише автохтони повинні боронити себе перед комуністами, а коли не хочуть робити це, то Франція, навіть коштом зречення своїх впливів у південно-східній Азії, повинна заперестати продовжувати війну, яка триває вже поверх 7 років. Продовжування цієї війни французами — така є загальна опінія у Франції — можлива тільки при видатній фінансовій допомозі ЗДА Вся ця справа гостро актуалізувалась у зв'язку з недалеким перемир'ям у Кореї.

Німці будують міст над Босфором

Бонн. — Великі сталеві виробні Круппа в Ессені виготовили, на просьбу турецького уряду, плян мосту, що мав би сполучити европейську й азійську частину Істанбулу (Царгороду чи Константинополя, як різно в ході історії називалося це місто). Будову такого мосту мало б перевести підприємство „Штальбау-Райнгавзен" на замовлення турецького уряду коштом 65 мільйонів долярів. Міст над протокою Босфору мав би близько півтора кілометра довжини, докладно 1,400 м., себто 4,550 стіп. Цей міст призначений тільки для автомобільного і пішого руху. Туреччина приходить перед свій нарід і ввесь світ з реалізацією цього завітнього пляну акуратно в 500 років після завоювання східньо-римського цісарства (упадок Царгороду — 1453 р.). Доручення якраз німцям цеї ґіґантської будови, поруч із тим, як німці мають будувати найбільшу у світі греблю над горішнім Нілом в Єгипті і вже перейняли великі будови в Афґаністані, — вказує на поворот назад німецького важкого промислу на світовий ринок.

ГОЛЛЯНДІЯ РАТИФІКУЄ ДОГОВІР ПРО ЕВРОПЕЙСЬКУ АРМІЮ

Гаага. — Нижча палата голляндського парляменту ратифікувала пакт европейської оборони, що передбачає об'єднання армій Франції, Західньої Німеччини, Голляндії, Бельгії, Італії і Люксембурґу в одну бойову формацію. Ратифікація перейшла великою більшістю голосів 75:11 і тому нема сумніву, що не зустріне труднощів також у вищій палаті. Проте, парлямент додав застереження, що кожна додаткова зміна у тексті договору чи додатки до нього вимагатимуть нової згоди парляменту. Це застереження стоїть у зв'яку з становищем Франції, яка домагається додаткових постанов до пакту, що виключили б першенство німецьких збройних сил у спільній европейській армії. Цей пакт, підписаний представниками вищезгаданих держав 14 місяців тому, досі не ввійшов в силу. Німеччина вправді ратифікувала його в обох парляментарних палатах, але президент не може підписати ратифікованого акту, поки німецький найвищий суд не ствердить, що цей договір не суперечить мировим постановам. Бельгійський парлямент рішив не радити над цією справою перед феріями, а Франція взагалі має дуже поважні застереження.

Секретар стейту ЗДА Дж. Ф. Доллес висловив з приводу ратифікації пакту про европейську армію Голляндією велике вдоволення, вбачаючи в цьому становищі Голляндії великий поступ на шляху до єдности Европи.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75
В Джерзі Сіті і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	6.50	Six months	6.50
На три місяці	3.50	Three months	3.50

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ДИВНІ СВІДЧЕННЯ ЄПИСКОПА ОКСНЕМА

Історія Конґресу ЗДА записала ще одну подію, якої досі не було, а саме те, що перед одною з комісій Конґресу зізнавав єпископ в справі своїх політичних поглядів. Мова тут про переслухання Комісією Розсліду Неамериканських Діянь єпископа Методистської Церкви, Дж. Бромлі Окснема.

Ім'я еп. Окснема загально відоме в усій Америці. Довгими роками, при різних нагодах, реклямували його особу комуністичні газети, його ім'я видніло постійно на різних відозвах, що їх справжніми авторами були комуністи, чи з нагоди різних акцій та імпрез, що їх явно чи скрито аранжували комуністи. Це така відома справа, що її не заперечував навіть і сам еп. Окснем, коли складав широку заяву перед Комісією Розсліду Неамериканських Діянь. Єпископ відповідав в першу чергу на закид конґресмена Джексона, республіканця з Каліфорнії, члена Комісії, який заявив в Палаті Репрезентантів, що він служить Богові в неділі, а в інші дні тижня комуністичним фронтам.

Відразу ствердимо, що Комісія дала еп. Окснемові виразно пізнати, що вона не вважала і не вважає його ні комуністом, ні членом Комуністичної партії. До того Комісія не може нікого „очистити", ні не може визнати винним. Вона тільки переслухує і проголошує час від часу різні матеріяли. Якраз проти тих „матеріялів" виступав еп. Окснем, кажучи, що вони часто не провірені й невірні й як такі кидають тінь на невинні особи. З такою заввагою кожний погодиться і з цього боку дуже добре, що еп. Окснем поставив цю справу гостро. Теж добре, що еп. Окснем дав Комісії добру науку за те, що вона вибирає матеріяли, що є „проти", а поминає те, що є „за", себто те, що промовляло б за льояльність і патріотичність певної особи, як це сталося в його випадку.

Єп. Окснем зложив своє „Вірую", доказуючи, що людина, яка вірить в Бога, не може бути комуністом, бо комунізм це атеїзм. Він опрокидав матеріялістичну філософію Маркса, виявляючи свою віру в Ісуса Христа, а тим самим і в духовий підхід до життя. Ствердив також і свою опозицію до всіх форм тоталітаризму, зліва чи справа, як і свою льояльність до своєї родини, церкви і країни. Слушна теж і та його завваґа, що комуністи хочуть поділити американський нарід, внести роздор, але їх акції не можна поборювати фальшивими свідченнями проти свого співгромадянина-американця.

Все те йде на оборону єпископа, якщо він її потребує. Проте й це не зменшує — на нашу думку — його вини, що він довгими роками не поцікавився ближче, як його ім'я використовували вороги Бога і всякої Церкви для своїх підривних цілей, для розкладу американського громадянства. Це правда, що комуністи вживали часто імен визначних осіб у своїх проклямаціях, не маючи особистої згоди тих осіб. Але було багато людей, що проти цього публічно протестували і бодай таким способом ослаблювали баламуту, яку тут ширили комуністи довгий час і на великі розміри. Єп. Окснем тепер сам признає, що давав себе втягати в такі акції, які виглядали як благородні й гуманітарні, а на ділі були ведені комуністами для посилення своїх впливів та збирання фондів на їхні потреби. Воно гарно звучало, коли єпископ виступав проти „себелюбного націоналізму", який ніби голосили деякі групи в Америці, але це все вважалося тоді тільки гострою критикою З'єдинених Держав, а одночасним промовчуванням совєтських аґресій та недобачуванням ніякої загрози з боку московського імперіялізму. Якби так єпископ Окснем був навів з цілої своєї політичної акції такий осуд Совєтів, то все було б ясне. На жаль, еп. Окснем, хоч комуністом не був, але проте давав себе вживати для чорної роботи комуністів, зверненої також і проти Америки, якої він є цілком певно льояльним сином. Таке було не тільки з ним, але й з багатьома іншими визначними американцями. Тільки, що Окснема ім'я було для комуністів особливо потрібним, бо тут вони могли у своїй баламуті покликуватись на „Церкву", на „єпископа".

НІМЕЦЬКА ПРОБЛЕМА

Минуломісячний бунт підсовєтських німців, недалекі вибори у Західній Німеччині, врешті остання конференція трьох західніх великодержав у Вашинґтоні гостро зактуалізували справу Німеччини, як найпершу і найважливішу справу всього нинішнього політичного світу. Нема ніякого сумніву, що Німеччина є такою справою, бо першою передумовою будь-якого замирення між Сходом і Заходом є замирення в спорі довкола Німеччини. З Німеччиною воював бльок альянтів із „великою чвіркою" у проводі, виграв цю війну і 2 серпня 1945-го року зобов'язався у Потсдамській умові „підготовити мир із Німеччиною, що його прийняв би німецький уряд, що має повстати". Тому, що всі переправи у цій „підготові миру" до нічого не довели, 19-го жовтня 1951 року прийшло до формального закінчення війни між ЗДА і Західною Німеччиною. Однак, тепер є вже половина 1953-го року, від закінчення воєнних дій минуло більше як вісім років — і навіть на овиді нема познак, щоб міг прийти дійсний мир. Зате все ще існує така парадоксальна ситуація, яка ледве, чи має рівну собі у всесвітній історії: Німеччина все ще поділена формально на чотири окупаційні зони. Фактично існує поділ на дві частини, бо нема міжзональних кордонів між провінціями, що знаходяться під окупаціями ЗДА, Англії і Франції, зате є справжній і непролазний кордон між тими трьома зонами із 48 мільйонами населення і зоною підсовєтською з 18 мільйонами. Західні окупанти уважають окуповану ними частину Німеччини за свого наче союзника у своєму конфлікті з Совєтами, а одна з тих західніх великодержав, що фактично єдина розгромила Німеччину, ЗДА, натискає на чимшвидше й обов'язкове включення Німеччини в оборонну систему західнього політичного світу, разом із німецькою збройною силою, яка для цієї ж цілі має бути відбудована. Так само східній окупант, СССР, уважає німців за своїх союзників — очевидно, тільки східніх німців, яких підпорядкував власній тоталітарній системі правління з усіми її благодатями. Отож, властиво, німці мають самих опікунів і приятелів, ба — воєнно-політичних союзників. Але справді надалі є поділена, надалі є ще далека від власної суверенности, а на її території далі перебувають війська всіх чотирьох чужих великодержав, і німцям властиво зовсім байдуже, чи ті чужі вояки перебувають там з уваги на пильнування їх самих, німців, чи задля охорони цілого Заходу (отже й ЗДА) перед совєтською аґресією.

Очевидно, що нині зайва річ аналізувати, хто тут найбільше винен, чи Совєти з своїм тоталітаризмом і своєю захланністю, чи американці з своєю політичною короткозорістю, чи французи й англійці з своїм страхом перед відродженням німецької сили, чи всі разом узяті з своїм нещасним Потсдамом, який був послідовним продовженням нещасної Ялти. Це все академічні спори. Актуально-політично стоїть питання: чи можливе нині замирення між Заходом і Сходом у справі Німеччини, так, щоб можна було: а) скасувати всі окремі окупаційні зони, б) звільнити Німеччину від усіх окупаційних військ, в) зробити Німеччину знову суверенною державою, г) щоб ота держава була направду демократична з усіми прероґативами демократії, ґ) щоб ота Німеччина не стала об'єктом нового комуністичного перевороту, вчиненого своїми власними комуністами, або нової совєтської агресії, якщо вона буде далі обеззброєна. Відповідь: здійснити це — високосумнівно, якщо взагалі можливо, а тому, що за всіми розумовими даними, беручи під увагу сили, які тут рішають, справа безвиглядна, то й конференція „малої чвірки", яку пропонує недавній з'їзд міністрів закордонних справ у Вашинґтоні, якщо навіть відбудеться, закінчиться новою невдачею.

Придивімся трохи ближче, як практично представляється ця справа. У 1951-му і впродовж 1952-го року три західні великодержави і Совєти обмінялися численними нотами з конкретними пропозиціями розв'язки німецької проблеми, й у висліді нічого не вдалося узгіднити, бо просто підхід обох сторін був зовсім інший. Совєтські пропозиції зводились до того, щоб наперед скласти для Німеччини мировий договір, далі, щоб покликати до життя один для цілої Німеччини уряд. Ці обидва завдання мали б перевести самі чотири потсдамські контрагенти, зберігаючи за собою до того часу права окупаційних властей. Щойно потім відбулися б в Німеччині парляментарні вибори, що їх вислід перейшов би крізь верифікацію спеціяльної комісії, а накінці чотири великодержави забрали б свої війська з Німеччини. Німеччина мала б бути зневтралізована, контингент поліційних сил для зберігання внутрішнього порядку — докладно означений.

Західні альянти стоять на протилежному становищі. Вони заперечують важність Потсдамської конференції, якщо ідеться про продовжування її для продиктування будь-яких дальших рішень, напр., про створення їм згори одного уряду, тим паче про виготовлення мирового договору без посереднього існування авторитетного представництва Німеччини, співучасного у виготовленні договірного тексту. Тому альянти стояли і далі — у своїй останній ноті з 15 липня ц. р. після Вашинґтонської конференції — стоять на становищі, що в першу чергу треба перевести загальні вільні вибори в цілій Німеччині, але й для переведення цих виборів треба передумов, що про них казали в ноті з вересня 1952 (на ту ноту Совєти нічого тоді не відповіли і тому майже два роки була тиша). На основі висліду виборів має повстати уряд, що взяв би участь у виготовленні мирового договору. Суверенна Німеччина не мусить залишатися невтральною, вона має право взяти участь в таких колективних пактах безпеки, як напр. Атлантійський Пакт.

Кожному відразу впадає в очі засаднича різниця цих двох становищ. Совєтам залежить, щоб мати в Німеччині завжди контролю, і то подвійну: своїми людьми в німецькому уряді, до якого вони — формуючи його — обов'язково всунули б також комуністів, і безпосередньо, у формі права контролі німецької невтральности. Їм залежить на тому, щоб ані вибори не були дійсно вільними, ані уряд не був створений з волі народу. І вони всіми силами будуть протиставитись будь-якому зв'язанню Німеччини із Заходом. Це все такі принципово важливі справи, що ані Совєти, ані західні держави тут компромісу не знайдуть, хібащо це був би не компроміс, а нова капітуляція Заходу, новий Мюнхен. А що його певне не буде, то й не буде миру з Совєтами і мусить прийти до зудару.

Світозор Драгоманов

ЧИ ТАКИ „ЗАХІД" НАС НЕ РОЗУМІЄ?

Паризький місячник „Preuves" („Докази"), заснований під авспіціями „Конґресу для Свободи Культури", поставив собі метою „захищати й ілюструвати свободу, найбільш загрожену в нашому столітті і свободу критичного і творчого думання, свободу, яка противиться вузько партійницьким гаслам і пропаґанді".

Зшитки цього місячника захищають цю свободу „подаючи докази тоталітарного гніту всюди, де він діє, — чи він прикритий чи брутальний, — на шкоду культурі".

Зшитки дають слово інтелектуалам різних спрямувань, які говорять у власному імені, отже водночас вільні і відповідальні. Їх свідчення дають численні докази „того критичного духу, який є найкращою зброєю проти величезного обману катованої думки".

В останніх зшитках „Доказів" вміщено статтю Манеса Спербера під заголовком „Ідеологія і суспільство". Це витяг з великої праці „Ахіллесова п'ята", що незабаром виходить в світ. Автор має глибокий революційний досвід і визначну інтелектуальну формацію. Це давній професор психології в Берліні.

В пору, коли серед значної частини українського суспільства на еміґрації поширена думка, що мовляв, „Захід нас не розуміє", варто знати, що серед суспільства Заходу існують критичні і світлі уми, які таки розуміють стремління і бажання свободолюбних українців. Доказ цього — стаття Манеса Спербера. Тому подаємо цікаві витяги з неї.

Відзначаючи, що СССР від 1939 року захопив різними способами, але з однаковими наслідками, балтійські країни, Польщу, Румунію, Чехословаччину, Болгарію і ще території, які забрав у Німеччини, автор підкреслює, що СССР знищив національну незалежність семи народів, докраю визискує їх господарство, викликає недостачу найконечніших продуктів, яких раніше було подостатку.

Далі автор пише: „Анексії в Европі підготовляють війну і є завжди прелюдіями до неї. Треба бути позбавленим будь-якого політичного і господарського знання, щоб гадати, наприклад, що стара нація з 70-ма мільйонами людей, розміщена в серці нашого суходолу, обдарована генієм праці, забезпечена технікою поступовішою, ніж будь-яка інша в Европі, — щоб гадати, що ця нація може згодитись залишитися жертвою жорстоких анексій. Треба не визнавати ніякої науки, щоб не перебачити, що національний динамізм народів вибухне страшним повстанням, скоро лише тоталітарний апарат поневолювачів послабне. Останній, нездатний розв'язати національні питання, в дійсності ставить їх на порядок денний і разом з ними — цілі революцій минулого століття. Божевільний шовінізм, створений з усяких шматків поліційною державою, переслідує за „буржуазний націоналізм" українців і жидів, поляків і мадяр, чехів, узбеків і багато інших народів, проголошуючи заодно, що бути інтернаціоналістом — це значить бути російським патріотом.

Цей режим систематично вдосконалює тотальну мілітаризацію і зрікається всякого міжнародного контролю, без якого роззброєння неможливе. Він узагальнює парамілітарне виховання і не дозволяє жадному підданому уникати такого виховання. Його пропаґанда, побудована на брехнях, наклепах на народи, держави і уряди, безмежних викривленнях, викликає страх, ненависть і зневагу.

Подібна до пропаґанди Ґеббельса, пропаґанда того тоталітарного режиму обвинувачує всіх тих, хто їй не служить, що вони — спричинники війни, на службі у Вол Стріту, шакали і гієни, щурі і гадюки. Всяка агресивна чинність нацизму була підготовлювана й супроводжувана криками: „Хай живе мир! Геть спричинників війни!" Ці крики не обманюють „ліву", вони обманюють тільки тих, хто хоче бути обманутим. Ті, що не піддалися, вже зауважили, що обманці — це ті самі, які хочуть робити війни „порціями" і виступають за мир „взагалі", в найзагальніших виразах. Всякий, хто заявляє, що війна — немислима, але підписує заклики і резолюції тих, що почали війну в Кореї, — всякий такий має надто малу інтеліґенцію або надзвичайно розірвану щирість і творить з себе знаряддя грабіжницьких анексіоністів і імперіялістів. („Але як СССР може бути імперіялістичним, коли він соціялістичний? — Власне тому, що він імперіялістичний, він ані в якій мірі не є соціялістичний. — „Але СССР не капіталістичний- — Ні, навіть не капіталістичний: Фараони, Джінґіс-Хан і Іван Лютий також не були капіталістичні").

Люди з правого боку настоюють на тому, щоб утотожнювати сталінізм з соціялізмом, щоб примусити вірити, що без Сталіна світ був би остаточно влаштований в мирі і щасті. Нагадаймо таке: Царська Росія, якщо б залишилася по боці союзників до їх перемоги 1918 року, включила б у себе більшість територій, які Сталін анектував в 1939-40 і в 1945 роках. Вона напевне зміцнила б свої позиції в басейні Дунаю і збагатилася б пожитками розвалених габсбурзької і отоманської імперій.

Полковник Гавз, людина високої політичної інтеліґенції, радник президента Вилсона, висловив у перших роках Великої Війни побоювання, що негайно після перемоги союзників Росія стане страшною загрозою для свободи і незалежности народів, перед тим загрожених Німеччиною.

Маркс, з свого боку, писав: „Політика Росії не міняється. Її методи, її тактика, її маневри можуть мінятися, але полярна зірка цієї політики — панування над світом — це стала зірка".

Російський імперіялізм, — дійсна небезпека вже від віків, — здавна грабіжницький і місіонерський (в ім'я грецького православія, панслявізму і т. д.) не був вигаданий Сталіним. Але СССР, тоталітарна держава, діє технічними засобами, запозиченими у Заходу в добу, коли мрія світового панування стає реальною засадою".

Тим то Манес Спербер підкреслює, що треба боротися за об'єднання Европи не тільки для того, щоб забезпечити її захист проти смертельної загрози, але й тому, що „федерувати країни, усуваючи будь-яку геґемонію якоїсь нації — це єдиний спосіб унеможливити війни між европейськими народами. Ця федерація в той час їм необхідна, щоб пляніфікувати їх господарство і дозволити їм взяти на себе належну їм ролю в промисловому розвитку відсталих країн".

Автор також підкреслює, що „тоталітарна влада змагає до того, щоб творити організації — об'єкти, піддані її волі і унеможливити організації — суб'єкти, тобто спільноти вільної волі. Все зводиться до того, що всі належать тоталітарній державі, яка сама належить партії, але „організація партії займе місце партії, центральний комітет займе місце організації і нарешті диктатор займе місце Центрального Комітету".

Манес Спербер гостро критикує колишніх, так званих протигітлерівських антифашистів за їх духово критичну відсталість, бо не бачать вони, що небезпека, яку нині треба поборювати, це „сталінський націонал-соціялізм".

Багато ще іншого аналізує автор і робить з того цікаві висновки. Але ми хотіли подати тільки те, що розвіює хибну думку, нібито „Захід нас, українців, не розуміє".

Недавно в „Свободі" Вол. Дорошенко закликав земляків шукати друзів. Слушний заклик! Шукаймо їх серед діячів Конґресу Свободи Культури, представники якого перебувають також і в ЗДА. Щось не писано, щоб туди хтось з еміґрації — старої, нової чи „найновішої" — заглядав! Може з „завтрішньої" хтось загляне?

Ю. Гавришкевич

УКРАЇНЦІ В АВСТРАЛІЇ

(Аделяйда в липні 1953 р.)

Тепер в Австралії зима. Вона виглядає наче квітнева погода у старому краю. Перехідні дощі і холодні вітри переплітані гарною соняшною погодою. Автім неважко перебачувати погоду в Півд. Австралії. Вона залежна від вітру, який з математичною докладністю повертається кругом і на протязі 7-10 днів переходить з південного на східний, потім на північний, а тоді на західній. При східньому вітрі мається соняшна погода. Коли вітер перемінюється на північний, тоді в літі спека, а в зимі, себто тепер тепла погода. Після короткого часу північний вітер посилюється і переходить на західній, який приносить в літі прохолоду, а тепер дощ. Температура в зимі буває понад 40° Фаренг. ніччю, а 50-60° Фаренгайта в день. Таку погоду при повільному отеплюванні в день будемо мати до половини жовтня. Проте, австралійська „зима" відносно довга і волога.

Північна тераса, одна з головних вулиць Аделяйди, при якій лежить залізнича станція, різні університетські будинки, бібліотеки, ґалерія образів, музей і пам'ятник незнаного вояка, є обсаджена по одній стороні „европейськими" деревами і обведена травниками. Ще перед 3-ма тижнями жовте листя опадало з цих дерев і шелестіло під ногами нагадуючи жовтень „вдома". Листок на австралійських деревах і кущах звичайно не жовкне, а типове австралійське дерево евкаліпт або, як його тут називають, „ґам трі", не скидає листя, але скидає кору, під якою наростає нова кора. В той час евкаліпт зі звисаючими від пня клаптями кори, виглядає здалеку як зісохле дерево. Синій евкаліпт (є декілька родів евкаліпта) має ще одну лиху прикмету. В гарячі літні дні, він втягає багато соків зі землі й конарі набряклі соком стають важкі, обломлюються і падуть на землю. Треба бути обережним при влаштовуванні пікніків...

Австралійці любуються в евкаліпті задля його аромату в гарячі дні, а також задля широкої скалі красок, які можна побачити на його корі, галуззях і листі. Евкаліпти ростуть одинцем або групами по полі і надають характерну риску австралійському красвидові.

Один поет сказав, що Австралія, це країна гарних пташок, що не співають, і пестрих квітів, що не пахнуть.

Тепер кругом зазеленіло по полях і на степу — закінчився посівний сезон. Автім в городі можна мати свіжу ярину круглий рік.

Гарним соняшним днем був день 28 червня, в якому українці Аделяйди відмічали річницю Великого Голоду на Україні. Похід головною вулицею Аделяйди Кінґ Вільям Стріт від площі Вікторії до пам'ятника Незнаного Вояка при Північній Терасі був визначений на другу годину пополудні. Це була неділя і вулиці міста були зовсім опустілі. Ще перед визначеним часом площа Вікторії почала заповнюватись людьми. Деякі обличчя знайомі, і тому відомо, що це українці. Врештою, багато з них зовнішньо уподібнились до австралійців. Прибулі стали згромаджуватись в одному куті площі, на хіднику й травниках. Автобус, що стояв на вулиці, від'їхав. Серед згромаджених піднявся прапор і за ним стали уставлятись учасники походу, спершу діти, потім жінки, а на кінці чоловіки. В короткому часі похід розгорнувся і... очам не хочеться вірити... завернувся за один ріг площі, потім за другий, і захопив півколом майже половину площі. У відомостях дня вечором місцева радіовисильня подала, що за оцінкою поліції в поході взяло участь більш 1,200 осіб, а похід переходив попри дану точку через 10 хвилин. На нашу гадку учасників було біля двох тисяч.

До мене підходить один з організаторів походу, інж. Яськевич. „Пане докторе, ставайте в колону, хай бачуть, як нас багато". „Вибачте" кажу „я збоку буду бачити більше". Інж. Яськевич відходить невдоволений, а мене цікавить, як будуть збоку ставитись до демонстрації австралійці. Ось сержант поліції, мабуть невдоволений зайвим клопотом, вияснює другому мужчині в цивільному одягові, що це „фашисти". Молоді й меткі хлопці роздають прохожим летючки й примірники української газети в англійській мові „Флеґ", присвяченої голодові. Похід переходить пустою вулицею і не викликує жадного враження. Ось дві старушки стоять на хіднику й одна вияснює другій, що це демонструють українці. Трьох вояків заінтересувалось походом і йдуть рівнобіжно з походом хідником. Поза тим, поодинокі прохожі зупиняються на хвилину і йдуть дальше. На перехресті Кінґ Вільям Стріт

(Закінчення на стор. 3.)

О. Марітчак

ЛИПЕНЬ 1941 РОКУ У ЛЬВОВІ

(1)

У різних звідомленнях і спогадах про перші дні німецької окупації західньо-українських земель, а зокрема Східньої Галичини, з кінцем місяця червня 1941 р., нема згадки про дуже важливу подію, яка стоїть у зв'язку з проголошенням в дні 30 червня 1941 р. актом відновлення Української Держави. Коли той акт привітав німецький старшина Ганс Кох (не треба ідентифікувати з Ериком Кохом, комісарем окупованої Східньої України), в українців Львова виринула надія, що німці належно зорієнтувалися в ситуації на Сході Европи, а зокрема в Совєтському Союзі і піддержать українські національно-державні аспірації. Тому українські провідники взялися зараз же до праці, бо, очевидно, само проголошення віднови української державности не вистачало і треба було її здійснювати.

Само обняття Управи міста Львова мало місцевий характер, і тому слід було перейняти адміністрацію Східньої Галичини, яку залишили втікаючі перед німцями большевики в стані повного хаосу і безпорядку. Перед тодішніми українськими провідниками виникло завдання перейняти адміністрацію українських земель в свої руки і поставити німецьку владу перед докснаний факт. Вже в перших днях липня 1941 р., одержав я запрошення на збори делеґатів місцевих українських організацій та політичних партій, скликані Українським Тимчасовим Управлінням, на яких предметом нарад, між іншим, було перейняття адміністрації країни та наладнання відповідного адміністраційного апарату. На згаданих зборах значення мало Львівське, яке дискутовано справу, як перейняти Львівське Обласне Управління (давнє львівське воєвідство) та районові управи. Як відомо, большевики, зайнявши Східню Галичину, змінили давніший її поділ на три воєвідства (Львівське, Станиславівське та Тернопільське) і створили чотири обласні управління, а саме Львівське, Станиславівське, Тернопільське і Дрогобицьке, а на місце польських повітових старость створили райони, які територіяльно не покривалися зі старостами, але творили менші адміністраційних управлінь найбільше ні одиниці. З чотирьох обласних визначало напрямні для цілої адміністрації Східньої Галичини. З цієї причини справа обняття Львівського Обласного Управління мала особливе значення.

Найважливішим питанням було: хто має взяти на себе тягар і обов'язок перевести перейняття Львівського Обласного Управління разом з величавою палатою при Губернаторських Валах, де містилося за часів Австрії Намісництво Галичини, за часів Польщі — Львівське Воєвідство, а за большевицької окупації — Львівське Обласне Управління. В дискусії над цією справою несподівано виринула моя кандидатура на голову Львівського Обласного Управління. Зі мною про цю справу ніхто перед засіданням не говорив і мене ця пропозиція заскочила. Я особисто був зломаний недавньою трагічною смертю мого 16-літнього сина Романа і не почував себе всилі обняти це віповідальне і тяжке в даній ситуації становище, тим більше, що особисто не довіряв німцям і не бачив вже тоді з їхнього боку розумного відношення до української справи. Я прохав не ставити мою кандидатуру і запропонував на голову д-ра Костя Паньківського, якого хтось з приявних тоді на засіданні згадав у зв'язку з цією справою. Але д-р Кость Паньківський був тоді неприявний у Львові і, як я опісля дізнався, був призначений на інше відповідальне становище. Не зважаючи на мої застереження, головно особистого характеру, на зборах вирішено повірити мені перейняти Л.О.У., при чому моїм заступником призначено мґра Ярослава Спольського, а керівником важливого внутрішньо-адміністраційного відділу — адвоката д-ра Михайла Росляка з Чорткова.

Зараз же після згаданих зборів зголосився я у митрополита графа Шептицького, який з великим вдоволенням привітав перейняття українцями Л.О.У. і побажав нам успіхів у нашій праці. Перше приміщення знайшли ми в будинку при площі Смольки ч. 3 і там негайно приступили до зорганізування 12 відділів Обласного Управління, призначаючи на персонального референта Івана Стефанишина, б. урядовця Краєвого Союзу для хову і збуту худоби. Після зорганізування відділів, вирішили ми перейняти в посідання палату Л.О.У. при Губернаторських Валах, що довершили при допомозі адвоката і б. посла до польського Сойму, д-ра Степана Біляка, який працював тоді при Управі м. Львова. Новоприйняті урядовці одержали поручення упорядкувати будинок і бюра, які большевики залишили в повному безладді. Всі члени Обласного Управління взялися із запалом до праці, і вже в недовгому часі почали ми нормальну працю, при чому зобов'язали до служби понад сотню урядовців.

Повітові староства відновили свою діяльність. Львівське Повітове Староство стало орґанізаційним зразком для інших повітових старость. Незабаром нав'язано було тісніший зв'язок між Л.О.У. та повітовими старостами, а інші обласні Управління зголосили готовість співпрацювати з Л.О.У., признаючи йому керівну ролю в адміністрації цілою Галичиною, чи як німці називали „Дистриктом Галичина". Особливо щиро відгукнувся окремим письмом до мене і точним звітом з діяльности д-р Княжинський від Станиславівського Обласного Управління. Значна частина Станиславівщини була зайнята мадярськими військами і там настали інші умовини для наладнання адміністрації, як у львівській області.

ОБДУРЮВАННЯ ЧИТАЧІВ

Совєтська преса займається постійним обдурюванням своїх читачів. Особливо помітне це обдурювання у таких випадках, як недавно з Берією.

Упадок Берії — одного з трьох диктаторів величезної СССР — подія великої ваги, що цікавить кожного. Особливо цікавились тим закордонні червоні.

Але тут трапилась типова для большевицької преси історія. З Кремлю, очевидно, не прийшов своєчасний приказ, як освітлювати цю подію, тому читачі просовєтської преси нічого не могли довідатись про події в Кремлі, а мусіли звертатись за вістками до буржуазної преси чи радія.

Проте, після значущої мовчанки, просовєтська преса передрукувала совєтські комунікати, які нічого толком не вияснили.

З комунікатів здивовані читачі довідались те, про що у своїй правовірності ніколи б не могли припускати і чим постійно обдурювались, коли б їм про це говорили зnone особи.

Виявляється, згідно з самою совєтською пресою, що Берія був „авантюрист". Він був „бундючним і нахабним", діяльність його була „зочинна", а сам він — „ворог народу".

Отож потвердження саме цього, що твердили ті, що перебували під владою Берії в СССР, і за що совєтська преса називала їх „брехунами", „фашистами" — „наймитами капіталізму".

Тепер постає цікаве питання, — чи правда те, що писали про Берію сотки разів всі ті, які щасливим збігом обставин, під час другої світової війни, вирвались з його лап, чи ні? Досі совєтська преса твердила, що це все брехня, а тепер виявляється, що правда. Якщо ж це правда, то чому має бути брехня те, що твердять втікачі про інших кремлівських диктаторів, — що вони бундючні, нахабні і вороги народу?

Звичайно, тепер совєтська преса закордоном ніяк не може твердити, що Маленков ворог народу. Але, що буде, як через кілька днів, місяців чи років, його з'їсть інший диктатор — суперник? Чи тоді Маленков буде ворогом народу, чи ні? Напевно буде.

Дійсно, становище невільної совєтської преси — жалюгідне. У вільних країнах можна нападати і хвалити кого тільки бажається. Хоч би в ЗДА, — частина преси лає МекКарті — інші вихваляють. Недавно республіканці перемогли демократів, але нікому не прийшло до голови оголосити Трумана ворогом народу.

Це речі незнані в СССР і в усій середньовічній темряві совєтофільської преси. Бо там Берія — або геніяльний „сторож пролетарської чуйности" або „антипартійний і антидержавний злочинець".

Якщо б в СССР наступила зміна влади, то політичний противник, що програв, хоч би Стівенсон не їздив би в півурядовій місії по світі, а сидів в нікому незнаній камері Лубянки й очікував ганебного кінця свого життя. Жодний часопис не написав би ані одного рядка в його оборону, але всі б одного лосно вимагали найвищої міри покарання для „презреннєго" злочинця. Ніхто б не відважився навіть натякнути на можливість його виправдання.

Так, як жадний з просовєтських часописів за кордоном СССР не відважиться — хоч би для задемонстрування неіснуючої в СССР свободи преси — написати рядок з припущенням, що, можливо, це якась помилка, — можливо, Берія таки служив щиро Кремлеві.

Бо лише за одне таке припущення, такого редактора оголосили б ворогом народу і позбавили всіх ласк Москви, включно з червінцями. Або — не виключено — позбавили б і життя...

ЯК В ЧЕРВОНІЙ АРМІЇ ВЕРБУЮТЬ СЕКСОТІВ?

Коли підрадянська людина вперше прибула до будь-якої установи і побачила оббиті залізом двері, то вона вже знала, що в тій кімнаті міститься спец-часть. У кожній радянській установі в учбових закладах, в автоколонах, МТС, на цукроварнях, по всіх великих заводах — усюди є спецвідділи, якими відають відповідальні за те особи.

Головним завданням спецчастини є: слідкувати за настроями своїх робітників, підслухувати їхні розмови, а вразі потреби „неблагонадійних" людей ізолювати зовсім. Таким чином спецчастини — це ніщо інше, як філії НКВД-МВД у кожній установі.

Ясно, що сам начальник чи завідуючий спецчастиною не в силі слідкувати за настроями робітників і службовців і тому вони послуговуються цілою армією агентів і донощиків, відомих під назвою: сексоти!

Найбільше сексотів розвелося в червоній армії. І тут ми переважемо один із конкретних фактів, з кого і як в радянській армії вербують сексотів.

На Уралі, в місті Свердловськ, по Березовському Тракті стояв повністю змоторизований 545-тий КАП, цебто — корпусний артилерійський полк. Заступник командира полку „по політчасті" був товариш Еткало.

Восени, кожного року, в полк прибували на поповнення крім призовників і резервісти — ті, що мали відстрочку як студенти та інші.

І тоді червоноармійці ділилися на „старих" і „нових". До „старих" належав і червоноармієць Микола Шевчук, який серед „нових" зустрів свого земляка Зубкова, що попав у перший дивізіон, як телефоніст. У вільну годину Зубков завжди приходив до Шевчука і вгощав його яблуками. Але той, хто жив на Уралі або в Сибірі, той добре знав, що там овочі дуже дорогі, так, що одно яблуко коштувало до п'яти карбованців. Якось Шевчук здивовано запитався:

— Де ти береш яблука?

— Як „де"? З дому! — сміливо відповів Зубков і додав. — Я часто отримую з дому посилки...

Але одного разу таємниця яблук розкрилася...

Якось Зубков приніс із пошти пачку з обірваною адресою і почав розглядати, що йому „вислали з дому"... Поруч на сусідній койці сидів артилерист Протасенко. Він впізнав у тій пачці свою бритву, помазок, мильницю і навіть коржики, до яких прикладалась материнська рука.

— Звідкіля ти маєш цю бритву? — спитав Протасенко.

— Як „звідкіля"?! Я отримав з дому посилку...

— Але це моя бритва! Я просив матері, щоб вона мені вислала ці речі!..

На ту голосну розмову збіглися червоноармійці. Справа дійшла аж до „Особового Відділу" в полк. Комісар полку Еткало допитав спочатку Зубкова, який в усьому щиро зізнався. Потім допитали і Протасенка, який заявив, що пачка належала йому.

Але в Особому Відділі Протасенкові почали „обходити", що то він „обізнався" і порадили йому відмовитися від пачки. Повернувшись з Особового Відділу Протасенко дійсно, перед своїми товаришами „визнав" себе винуватим, що він нібито „обізнався" в пачці.

А проте всьому є кінець. Одного разу Зубков прийшов до свого земляка Шевчука і схвильовано заговорив:

— Погана справа, земляче...

— Як саме?

— Хоча б швидше піти в караул...

— Чого?

— Щоб застрілитися...

Микола Шевчук почав розпитувати Зубкова, що сталося. Той якось вагаючись заговорив:

— Ті всі посилки, що я отримував, були не для мене, а червоноармійцям. І яблука, що я тебе вгощав, не були з дому. Всі ті посилки я викрадав...

— Як же це тобі вдавалося? — здивувався Шевчук.

— Дуже просто...

І Зубков почав оповідати, що йому часто доводилося бути черговим в штабі полку, куди прибувала на поштову скриньку „Ч. 4" пошта. В штабі він привласнював поштові перекази до пачок, підробляв до них відповідні підписи, а потім, коли хтось із начальства кудись на хвилинку відлучався, він полковою печаткою завіряв „власноручний" підпис — і все впорядку! Потім брав „увольнітельную", записку, себто, відпустку, і йшов на пошту отримувати „свою" пачку. По дорозі він зривав чужі прізвища і пачка переходила вповні в „соціялістичну власність".

— А навіщо це ти робив — попікавився Шевчук.

— Та знаєш... мені малкувато їсти, ну, й думалася, що в тих посилках попадається щось краще...

— А тепер?..

— А тепер хоча б скорше в караул...

— Нічого, стрілятися не треба... — заспокоював Шевчук. Ти ще молодий, все минe. Звичайно, кари тобі не оминути, доведеться відсидіти...

— Та я кари не боюся... Мене не покарають! — раптом відповів він і якось таємниче додав: але тут криється щось страшніше за кару...

— Дай мені слово, що це лишиться між нами! Шевчук дав йому слово. Тоді він відкрив свої карти.

— Мене в Особому Відділі змусили поступити в сексоти і доносити на своїх товаришів, — тихо майже шепотом пояснив він. Микола Шевчук якось з страхом задивився на свого земляка. Його батьки колись були розкуркулені і про це в частині окрім Зубкова ніхто не знав.

— То чи може й на мене доніс, що я їв твої яблука? — нібито жартом спитав він.

— Ні, на тебе я ще не доніс...

Після того Шевчук не міг спокійно спати. На нього кожної хвилини могли донести, що він в червоній армії приховав своє соціяльне походження. Згодом багато червоноармійців почало зникати з полку. Де вони дівалися і куди їх відправляли, про це знав лише Особий Відділ полку.

Червоноармійці догадувалися, що то все справа сексота Зубкова і вже дехто мріяв про те, щоб під час караула, при нагоді вбити його. Та згодом Зубкова перевели в зенітний полк, куди він очевидно потягнув, як „фахівець" своєї справи.

Ясно, що на його місце прибули нові, невідомі агенти-сексоти.

Але хто?! Хто ті — нові, невідомі сексоти?!

Так радянська влада вербує з карних елементів та злодіїв свої кадри сексотів і ті злодії в червоній армії мусять слідкувати за настроями „ненадійних елементів".

І на цьому фундаменті фактично побудована вся радянська система!

„Голос Канади"

Два КЦАБ-и у взаємній боротьбі

Недавно повідомлено („Свобода", ч. 140 з 11 липня) про розкол у Координаційному Центрі Антикомуністичної Боротьби (КЦАБ), формально завершений комунікатом, що оголошений за підписами 10 псевдо-організацій, між якими фігурували і дві „українські": „Об'єднення українських федералістів - демократів" і „Український Визвольний Рух". Тих 10 „організацій" представляли себе, як дійсний і правдивий КЦАБ. Тепер маємо перед собою заяву 6-ти інших організацій, із них дві російські й 4 неросійські, які теж називають себе КЦАБ-ом, називаючи той другий КЦАБ самозванним і нелегальним. За комунікатом, що його оголосило це „Новое Русское Слово" з 22-го ц. м., „Пленум КЦАБ" прийняло в дні 12-го ц. м. резолюції з гострим осудом акції А. Ф. Керенського, як голови „Русского Народного Движения" (РНД) і С. П. Мельгунова, як голови „Союзу Боротьби за Свободу Росії" (СБСР). Ці дві організації, ніби радше 2 діячі веди — читаємо там — „протизаконну й дезорганізаторську роботу", яка полягала на прийманні до КЦАБ різних нових організацій без порозуміння з Американським Комітетом, до чого були зобов'язані за статутом КЦАБ. Далі, ці резолюції стверджують найцікавішу політичну подробицю, а саме, що Керенський і Мельгунов „фактично зійшли з позицій непередрішування і тим самим нанесли поважний удар справі широкого об'єднання всіх демократичних сил еміграції для боротьби з большевизмом". Значить: вони стали на надто яскравих неділимських позиціях. Ця „двійка" „виключила" з КЦАБ-у 5 організацій-основників КЦАБ-у і цим „неповажним актом сама порвала всі організаційні зв'язки з своїми колишніми співробітниками організаціями". Тому пленум КЦАБ рішив виступити проти цієї „двійки" (що її піддержує ще одна віросійська псевдо - організація з головою Зауруні), відмежувавшись з нею зв'язків та відмовляючи колишньому голові КЦАБ Мельгунову права виступати в імені КЦАБ-у. З інших резолюцій цікава та, що взиває „негайно перейти до практичної антибольшевицької боротьби", (бо досі, крім сварок, ніякої дійсної боротьби не було) та поручає вести переговори про притягнення до бльоку всіх інших еміграційних демократичних контрагентів, „в першу чергу з організаціями т. зв. Паризького бльоку", щоб по змозі створити протикомуністичний фронт, що об'єднав би всю існуючу різно - національну політичну еміграцію.

Підписали ці резолюції такі організації: 1) Грузинська Національна Рада, 2) Комітет Азербейджанського Національного Об'єднання, 3) Ліга Борби за Народную Свободу (російська соціялістична організація Ніколаєвського), Союз Боротьби за Освобожденіє Народів Росії (російська організація, в якій є тепер з цього проводу гостра криза і розлам), Північно-Кавказьке Національне Об'єднання і Туркестанський Національно-Визвольницький Комітет. Із прізвищ підписали: Б. І. Ніколаєвський, як голова пленума КЦАБ, і П. П. Кружин та Д. С. Скиртладзе, як секретарі.

Очевидно, що ніяка практична робота не буде можлива і взагалі ані один, ані другий КЦАБ існувати не буде, коли не дасть своєї згоди Американський Комітет.

Століття „Жінок" з Мавнт Вернон

Мавнт Вернон, Вірджінія, батьківщина Джорджа Вашингтона, був збережений для нації асоціяцією американських жінок, таких скромних і так мало зацікавлених у рекламі, що багато думають, що затишний маєток на березі Потомаку належить федеральному урядові.

Але цього року Жіноча Асоціяція Мавнт Вернону оповідає свою історію численним відвідувачам (їх було понад мільйон минулого року), що прийшли віддати честь національному пам'ятникові. Бо саме цього року століття існування його відзначається спеціяльною виставкою.

Лише по 54 роках після смерти Вашінгтона були зроблені перші кроки для передержання на музей його улюбленого мастку. По смерті Вашінгтона вісім тисяч акрів мастку були поділені й попереділені поміж його спадкоємцями. Джон Авґустин Вашінґтон молодший, пра-правнучатий небіж першого Президента, був власником будинка. Але ремонти його і клопоти з численними відвідувачами примусили власника запропонувати федеральному урядові стейту Вірджінії купити будинок. Спочатку ніхто не був особливо в цьому зацікавлений і допіру в дальшому століття федеральні уряди почали охороняти історичні місця та пам'ятники.

І ось у цей час рудоволоса Анна Памела Каннінгем з Південної Кароляйни, напівінвалід, але людина непохитної волі, почала широку кампанію за врятування будинку та решток 200 акрів мастку. Почалося з її листа опублікованого 2 грудня 1853 року в „Чарлстон Меркурі". Вона зверталась до „жінок Півдня", закликаючи їх зібрати кошти й купити Мавнт Вернон як пам'ятник любові та патріотизму".

Заклик був сприйнятий з ентузіязмом. Посипались звідусіль внески, і року 1858 асоціяція, заснована Анною Каннінгем уже змогла купити історичний масток за 200,-000 долярів.

Протягом дальших років „Жінки", як популярно ця асоціяція звалася, з великими зусиллями реставрувала Мавнт Вернон, щоб він виглядав якнайподібніше до його вигляду в часи Вашингтона. Квіти й городина знову рослі в саду. Окрема кухня, пральня, коптильня, шевська майстерня і стайні були відновлені. Власні меблі Вашингтона та персональні речі родини були зібрані і привезені з найдальших куточків Америки.

Ніякого матеріяльного прибутку від цього підприємства ніколи, ніхто, не домагався. Плати за відвідування музею, які платять відвідувачі, яких не беруть з дітей шкільних груп і вояків в уніформі, ідуть виключно на видатки адміністрування музею.

Виставка, присвячена століттю існування музею, гордиться навколо портрета місс Каннінгем. Там є також її відомий лист до „Меркурі", документи на купівлю, перші пляни та інші історичні документи. Серед таких документів є також розписка на 3,000 золотих долярів, пожертвованих для асоціяції каліфорніянами.

Загальна Рада

З Листів до Редакції

Високоповажаний Пане Редакторе!

У „Свободі" з 16 липня ц. р. була поміщена стаття п. „Українська музика в Канаді" (з радіопередачі „Голосу Канади"). Стаття-інформація без сумніву корисна й цікава, та тільки ж вимагає деякого доповнення. Саме вражає дуже прикро пропущення в ній європейської слави нашої віольончелістки Христі Колесси-Геріч, що живе в Торонто і, вже кілька разів брала участь у чужих і українських мистецьких імпрезах, а останньому часі в літературно - мистецькому вечорі, присвяченому творчості визначної нашої сучасної поетки, Оксани Лятуринської.

Христя Колесса з правдивим тріюмфом відбувала свої мистецькі турне по Европі, а її гостинні концерти у Львові були правдивою мистецькою подією. М. ін. пригадую її гостинний виступ-концерт у Львові в часі війни в 1943 р., на якому була присутня і численна чужа публіка. Гру нашої віольончелістки заля приймала з запертим віддихом, а оваціям при кінці концерту просто не було кінця.

Воєнні події кинули її на еміграцію до Канади, і особливі умови не дали їй досі змоги виступати із своїми концертами, але пора, щоб канадійські та й американські мистецькі кола пізнали нашу визначну мистецьку індивідуальність, якою є Христя Колесса. Її дотеперішні нечисленні виступи аж ніяк не повинні були стати причиною промовчування в огляді наших мистецьких музичних сил, як це власне сталося в названій вище статті.

З подякою за поміщення цієї нотатки і з пошаною

Б. Гошовський

Українці в Австралії

(Закінчення зі стор. 2)

і Північної Тераси спиняється на хвилину рух авт. Скоро твориться черга авт, а хлопці, користаючи з нагоди, всувають в авта летючки.

Біля пам'ятника Незнаного Вояка промова англійською мовою, а потім довга в українській мові. Від хорватів і мадярів короткі промови, коротке Богослуження, гимни: англійський і український. Недалеко від мене двоє старших австралійців, мабуть подружжя, слухають англійської промови й вона у здивуванні і обуренні на совєтські жорстокості киває головою і звертається до свого чоловіка. Поза тим не бачу чужинців. Навіть на хідник біля пам'ятника прохожі не задержуються.

Люди розходяться додому. Одиноким відгуком походу є летючки тут і там... на хіднику вулиці. Деякі з них порозривані.

Другого дня рання ґазета в Аделяйді „Адвертайзер" подала коротку згадку про похід. Вечірня ґазета „Нюз" її того не помістила.

Відпорученики мадярів і хорватів (хорвати з прапором) взяли участь в поході. Балтиці й інші національні групи участи не приняли.

Про те не слід гадати, що в Австралії комуністів більше, чим в якій іншій країні. Засоби пропаганди успішні в Европі не завжди знаходять відгук в британських домініях. Тут українська пропаганда вимагає особливого підходу, розрахованого на політичне положення, історію і спосіб світосприймання австралійців. Може організатори демонстрації не взяли всього того під увагу, а може це зарано для чужинців усвідомлювати собі українське питання.

Два тижні перед українськими демонстраціями балтийські народи відмічали річницю масової депортації з Прибалтики в 1941 р. При цій нагоді австралійський міністер заграничних справ Кейзі і урядуючий голова опозиційної партії праці Колвел склали заяви солідарности й співчуття з балтійськими народами.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Ню Йорк, Н. Й.

Відзначення річниці смерти Михайла Омеляновича - Павленка

26 травня 1952 року в Парижі помер на 72 році життя б. командир УНР і начальний вождь УГА Генерал Полковник М. Омелянович-Павленко. Не дивлючися на свої 72 роки, покійний увесь час був дуже рухливою людиною.

Управа ОбВУА — Відділ у Ню Йорку в порозумінні з Комітетом Вшанування св. пам'яті Генерала М. Омеляновича Павленка призначила на суботу 11-го липня увечорі Святочні Сходини в домівці ОДУМ-у (144 Друга Авеню) в Ню Йорку.

Доповідь полк. С Єфремова дала ясну картину Українського Відродження, після лютневої Революції 1917 р.

„Перші величаві збори, що маніфестували Свободу, каже доповідач, відбулися у березні місяці на майдані, на соборній площі, куди зійшлися маси війська й цивільного населення славного міста Катеринослава. На площі, — море червоних прапорів і прапорців. Аж в кутику майдану він побачив, нетелику групку вояків в сірих „шинелях", а над ними великий жовто-блакитній прапор.

На других великих сходинах, що відбулися у Катеринославі на тому ж майдані, 1-го травня, було більше 60-ти українських прапорів та маса маленьких прапорців. Пригадує доповідач свою промову й промову доктора Луценка, що його замордовано червоною матросею на червоному крейсері „Алмаз" в Одеській пристані. Пригадує доповідач і діяча з тих часів, що на еміграції завідував бібліотекою ім. С. Петлюри в Парижі, І. Рудичева.

Нарешті 1-ий Військовий З'їзд у Києві, в якому бере участь і наш доповідач, а потім повертається до Катеринославу. Тут працює Українська Рада Залоги і тут появляється присланий з Одеської Військової Округи лейбґвардії полковник М. Омелянович-Павленко. Новий начальник Залоги полк. М Омелянович - Павленко став душею організації українських частин у м. Катеринославі. Його полюбило все вояцтво за його простоту та уміння підходити до людини.

Закінчив полк. С. Єфремов тим, що пригадав коротенько співпрацю з покійним вже в Дієвій Армії УНР на посаді його штабу старшини для доручень.

Другу доповідь, четар д-р Степан Ріпецький почав згадкою про тих великих, що відійшли від нас і перейшов до часу, коли ген. М. Омелянович - Павленко обіймає Команду. Боротьба Української Галицької Армії за Львів, а потім відхід зі Львова та утворення майже трьохсот-кілометрового суцільного фронту, що його обороняла порівнюючи невелика числом Українська Галицька Армія.

Доповідач зачитує з пожовклої газети історичний наказ по Галицькій Армії.

Далі доповідач змальовує ті обставини, при яких ген. М. Омелянович - Павленко перебрав Начальну Команду УГА.

Доповідач розгортає картину з часів Мирової Конференції у Версалі, де всесильна тоді Антанта вирішувала долю Европи, а разом з цим і України. Хоч на чолі Української делеґації й були досвідчені дипломати очолювані п. Сидоренком, а потім графом Тишкевичем, але поляки користувалися здебільшого фальшивими засобами, щоб добитися свого.

Закінчив доповідач закликом не забувати тих, що творили нашу історію.

Доповіді зайняли дві години часу, але присутні слухали з захопленням мов заворожені. Шкода, що цілком була відсутня молодь, якій в першу чергу потрібно слухати такі доповіді та на них вчитися, ніж слухати ті сумнівні доповіді, що ними нашу молодь напомповують з партійних джерел.

На другий день у неділю 12-го липня 1953 року відбулися Панахиди за душу сл. пам'яті Командарма в Українських Православних Церквах Ню Йорку. В год. 9-тій 30 хв. рано перед Службою Божою відбулася Панахида в УАПЦ Св. Тройці — 4 Евеню ріг 21-ої вул. Панахиду відправляв Митрофорний Протоєрей о. А. Сагайдаківський. Присутній був Владика Високопреосвященіший Архієпископ Ігор. Співав невеличкий хор. З огляду на ранній час та зміну часу, присутніх у церкві було не багато.

Після Служби Божої о год. 12-тій було відправлено Панахиду в Українській Православній Церкві Св. Володимира — 334 Іст 14 ст. Ню Йорк. Панахиду відправляв Митрофорний Протоєрей о. Л. Весоловський. Співав хор. Присутніх було багато прихожан, а зокрема б. військовиків на чолі з генералом О. Загродським. Управа ОбВУА — Відділ Ню Йорк та Комітет висловили сердечну подяку Українському Духівництву за молитовну згадку та Панахиди по Великому Синові України. ген. М. Омелянович-Павленко.

Присутній

Дітройт, Міш.

ДІТРОЙТ, МІШ.

Виборчий Комітет для вибору Марусі Бек

В бігу останніх трьох десятків років було у місті Дітройт, Міш., поважне число українців, що виставляли свої кандидатури на різні уряди: чи то міські, повітові чи стейтові. Але всі їхні зусилля йшли на марне, оставались розчарування. Між українцями були розчарування, бо коли інші національні групи не тільки чванились своїми представниками, а й творили собі через них корисну світову опінію, то українців у цьому місті офіційно ніхто не представляв.

Зовсім інакший вигляд прибрала ця справа, коли на американську політичну арену виступила панна Маруся Евгенія Бек. Американці та інші національні угрупування добачували, що за її скромністю, ввічливістю та добродзичлівістю, крилися риси сильного характеру та незвичайної людини. Її енергійність, витревалість у праці, бистрота ума та посвята для потребуючих, викликувала у всіх пошану до неї. А любов українців до неї перевищувала все за її щирий та глибокий патріотизм, вислідом якого були її численні одушевляючі та патріотичні промови, оперті не тільки на знанню мови, літератури й історії, але й на знанню чудової краси української природи.

Ось чому то сьогодні двомільйоновий Дітройт гордиться нею по цілім континенті.

Перший великий успіх Марусі Бек на американській повлітичній арені був тоді, коли в 1949 році вибрано її вперше радною міста Дітройт. Місцева американська преса була заскочена цим доконаним фактом і ніяк не могла дати відповіді на те, як це буде перша жінка в міській раді, українка, Маруся Бек. За два роки популярність цієї українки зросла до тієї міри, що поміж 163-ма кандидатами вона осягнула друге місце щодо числа голосів та стала заступницею предсідника ради, а в його відсутності та відсутності посадника міста, перший раз за 250 років в історії Дітройту, управляла цим містом жінка та ще й українка.

То ж не дивно, що на згадку про Марусю Бек, лице українця чи українки наливається радістю і вдоволенням.

Надходять нові вибори. Нашій славній українці треба побіч похвал і солодких слів, солідної громадської підтримки, щоб вона була не тільки перевибраною на третю каденцію, але щоб вона осягнула перше місце, щоб вона стала предсідницею ради і таким чином і дійсним посадником в його неприсутності.

Українці міста Дітройту рішили піднятись за це діло та й успішно допомогти справі і створили ініціятивний виборчий комітет, головою якого обрано п. Ф. Гузіля та секретарем п. д-ра А. Вусика. Велике число осіб і представників організацій вже вписані в Комітеті. Зараз іде підготовка до поширення цього Комітету, створення постійного виборчого комітету і обрання сталого проводу того Комітету аж до закінчення виборів у вересні.

Українці й українки великого Дітройту, що тішаться вже неодними успіхами, а то й тріюмфами, з певністю піддержать всіми силами свою кандидатку до міської ради, свою українку Марусю Бек, яка є гордістю нашого народу.

Н. Н.

Гейстинґс над Гудзоном, Н. Й.

Пожертва для залишенців

З приємністю можемо зазначити, що деякі наші громадяни в Гейстинґу прилучились до загальної допомогової акції на користь залишенців у Німеччині. Тільки у нас рішили жертвувати не грішми, а натурою, — і так ми вислали в місяці квітні цього року чотири пакунки, разом 157 фунтів. З цього 83 фунти харчів, — переважно товщ, цукор і мука, — а 74 фунти одежі та взуття. Пожертви зложили п'ять родин: пп. Мурини, Жупники, Пециляки, Сеньківські і п. Дмитро Хавтур.

В нашій місцевості є більше українських родин і ми сподіємось ще кілька пакунків вислати для наших залишенців.

В цьому році ми також ходили з колядою, зібрали 131 дол. і гроші вислали до Українського Конґресового Комітету. Сподіваємось скоро побачити у „Свободі" список наших жертводавців.

Також треба зазначити, що у нас заложено доповняючу українську школу для нашої дітвори. Наука відбувається раз на тиждень українською мовою. Науку в ній провадить наш парох о. Теодор Вареха.

В. П.

Ставайте членами Українського Народного Союзу, а тимсамим і співвласниками 14-ти мільйонового майна організації!

Комісія Палати Репрезентантів за припинення злочинів у порті

Вашинґтон. — Правнича підкомісія Палати Репрезентантів прихилилась до пляну поширення боротьби з злочинами в нюйоркському порті, створенням двостейтової комісії, яка могла б рівночасно діяти в усіх пристанях великого Нюйоркського порту, розташованого на обширі обох стейтів. Схвалення пройшло одногосно й законопроєкт буде пересланий для дальшого його оформлення. Боротьба за упорядкування відносин в порті продовжується вже довго і не була позбавлена драматичних моментів, коли злочинні елементи намагались насиллям затримати свої впливи в порті, зокрема в профспілці вантажників, від якої залежить справність праці в порті. Як вияв цієї боротьби може правити вибух бомби в авті вантажника М. Сантора, що трапився в Карні, Н. Дж. минулої середи.

Подаємо до відома, що оголошення величини 1 інча через 1 колонку виносить $1.40. Проситься належитість (відповідно до величини огол.) пересилати разом з текстом.

Адм. „Свободи".

ГОЛОВНА УПРАВА И УПРАВА ВІДДІЛУ „САМОПОМІЧ" В НЮ ЙОРКУ

з великим жалем сповіщають, що

Д-р Іван Роґуцький

б. адвокат в Самборі, учасник визвольних змагань, політв'язень, що був засуджений на кару смерти, член проводів різних національно-громадських організацій в краю, член „Самопомочі" та член її Головного Товариського Суду, відомий громадський діяч, після короткої недуги упокоївся дня 21. липня 1953 р. у 61-ому році свого життя.

Похорон відбудеться в суботу дня 25. липня о год. 9:00 перед полуднем в церкві св. Юра на 7-ій вулиці в Ню Йорку. Панахида відбудеться в четвер і п'ятницю о год. 8:00 ввечорі в похоронному заведенні П. Яреми, 129 Іст. 7 вул.

Вічна Йому Пам'ять!

Головна Управа й Управа Відділу „Самопомочі" в Ню Йорку

ТАРЗАН, ч. 3113. Приятель, чи ворог?

Довідавшися, що Амра в дивний спосіб зникла з дому, Тарзан був певний, що її знову захопили вартівники Тума.

„Де вхід до коридору, Круже?", він допитувався. „Сходи під каменем на розі", показав Круг.

„Йди до коридору, коли мусітимеш", повчав Тарзан. „Коли вартівники дізнаються, що дім порожній, вони вернуться до палацу".

„На великого скота, Тарзане", нагло кричав Пейдж. „Дивись там . . . від ріки сходять дивні войовники! . . їх сотні!"